

Seksuaalisen hyväksikäytön, väkivallan ja häirinnän ehkäisy majoitustilanteissa

Ohjeistus majoittajalle ja majoittujalle

Johdanto

Tämän ohjeistuksen tarkoituksena on lisätä majoittajien, majoittujien ja muiden Kotimajoitusverkoston toiminnassa mukana olevien sensitiivisyyttä, ennaltaehkäistä seksuaalista hyväksikäyttöä, väkivaltaa ja häirintää sekä auttaa toimimaan tilanteissa, joissa näitä ilmenee. Ohjeistuksen tarkoituksena ei sen sijaan ole ottaa kantaa kenenkään ihmisen seksuaalisuuteen tai seksielämään. On hyvä huomioida, että seksuaalinen hyväksikäyttö, väkivalta ja häirintä ovat ilmiöinä sukupuolittuneita. Naiset ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ovat useimmiten kokijoita, kun taas miehet puolestaan tekijöitä. Uhri tai tekijä voi kuitenkin olla kuka vain, sukupuolesta riippumatta. Ohjeistuksen on laatinut Kotimajoitusverkoston tukiyhdistys Kotimajoituksen tuki ry yhteistyössä väkivallan vastaisen työn asiantuntijan Elina Nikulaisen kanssa.

Kotimajoitusverkosto edistää harkittua, sopimukseen perustuvaa, turvallisuusnäkökohdat huomioivaa, ja vastikkeetonta kotimajoitusta, jossa turvaa hakeva asuu paikallisessa kodissa. Verkostomme pyrkii majoituksen osapuolten yhdenvertaisuuteen selkeän auttaja–autettava-asetelman sijaan, tiedostaen kuitenkin, että majoittaja on valtasuhteessa kodissaan majoittuvaan turvaa hakevaan nähden. Suojelua hakevat tulevat usein haastavista olosuhteista, minkä vuoksi oikeus yksityisyyteen ja omaan tilaan sekä turvalliseen ympäristöön ovat erityisen tärkeitä. Tässä ohjeistuksessa käydään läpi ne turvalliseen tilaan liittyvät asiat, jotka on hyvä huomioida jo siinä vaiheessa, kun pohtii omia motiivejaan kotimajoituksen tarjoamiselle tai kun itse harkitsee kotimajoitukseen siirtymistä. Yhteisiä pelisääntöjä tehtäessä tai muuttaessa on hyvä muistaa, että erot kulttuurien, yhteisöjen ja henkilökohtaisten tottumusten välillä voivat olla suuria. Mahdollisten haasteiden ilmetessä on tärkeää, että molemmat osapuolet tietävät oikeutensa sekä sen, että tukea on saatavilla ja että mihin olla yhteydessä.

Tässä ohjeistuksessa, joka täydentää jo monelle tuttua [kotimajoitusopasta](#), on huomioitu erilaisia tilanteita ja seikkoja, jotka vaativat meiltä kaikilta valppautta. Monet majoittajat ovat

erilaisista syistä¹ haavoittuvassa asemassa, ja tämä saattaa paitsi lisätä heidän riskiään kohdata seksuaalista hyväksikäyttöä, väkivaltaa tai häirintää, myös vähentää heidän keinojaan toimia tilanteissa, joissa näitä ilmenee. Siksi mahdollisten kotimajoitukseen liittyvien riskien huomioiminen, ongelmatilanteiden ennaltaehkäiseminen ja niihin puuttuminen on todella tärkeää Kotimajoitusverkostolle.

Määritelmät (Maailman terveysjärjestö WHO)

Seksuaalinen hyväksikäyttö:

Todellinen tai yritetty valta-aseman tai luottamuksen väärinkäyttö seksuaalisiin tarkoituksiin, mukaan lukien taloudellinen, sosiaalinen tai poliittinen hyötyminen toisen ihmisen seksuaalisesta hyväksikäytöstä.

Seksuaalinen väkivalta:

Todellinen tai yritetty seksuaalisuutta loukkaava fyysinen rajojen ylittäminen joko voimakeinoin tai epätasa-arvoisessa tai pakottavissa olosuhteissa.

Seksuaaliseksi hyväksikäytöksi ja väkivallaksi (SHV) lasketaan kaikki lapsiin kohdistuvat seksuaaliset teot. Kansainvälisten määritelmien mukaan jokainen alle 18-vuotias on lapsi, kansallisista laeista riippumatta.

Seksuaalinen häirintä:

Ei-tervetulleet seksuaalissävytteiset lähestymiset, mukaan lukien seksin tai seksuaalisten tekojen pyytäminen, tai muu sanallinen tai fyysinen tai muu toiminta, joka on seksuaalissävytteistä ja saattaa johtaa vihamielisen, vahingoittavan tai loukkaavan ilmapiirin syntymiseen.

Seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisy

Keskustelkaa jo [kotimajoitussopimusta](#) tehtäessä siitä, että majoitus ei ole millään tavalla vastikkeellista. Aiheeseen voi myös palata tarvittaessa. Puhukaa myös omista rajoista. Keskustelu rajoista voi olla erilaisten kulttuureihin liittyvien tabujen takia haastavaa, mutta perusasioiden läpikäyminen on tärkeää. Majoittuja ja majoittaja voi sanoa, jos jostain tulee epämukava olo. Heidän tulisi voida myös luottaa siihen, että toinen ottaa sen asiallisesti vastaan. Luottamukseen ja kunnioitukseen perustuvan keskusteluyhteyden luominen auttaa myös myöhemmin mahdollisissa rajanylityskeskusteluissa.

Muista, että majoittaja tai majoittuja voi aina myös keskeyttää majoituksen, jos se syystä tai toisesta tuntuu hyvältä ratkaisulta.

¹ Kuten iästä, alkuperästä, kansalaisuudesta, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä, poliittisesta toiminnasta, ammattiyhdistystoiminnasta, perhesuhteista, terveydentilasta, vammaisuudesta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta henkilöön liittyvästä ja mahdollisesti samanaikaisesti useasta syystä johtuen.

Kotimajoituksen on tarkoitus olla turvallinen tila, jossa jokainen voi olla oma itsensä ja jossa ei tarvitse peitellä esimerkiksi omaa sukupuoli-identiteettiä tai kumppanin sukupuolta.

On tärkeää kunnioittaa jokaisen yksityisyyttä kaikin mahdollisin tavoin. Majoittujaa tai majoittajaa ei tule saattaa tilanteeseen, jossa intiimejä rajoja rikotaan kysymällä vaikkapa seksiin liittyvistä mieltymyksistä tai altistamalla majoittujaa seksuaalisen tai seksuaalissävyytteisen sisällön näkemiseen tai kuulemiseen esimerkiksi televisiosta.

Majoittaja: Vältä laittamasta majoittujaa kiusallisiin tilanteisiin, joissa on vaikea sanoa ”ei”. Muista, että sinulla majoittajana on valta-asema majoittujaa kohtaan, mikä vaikuttaa majoittujan mahdollisuuksiin pitää kiinni omista rajoistaan. Esimerkiksi halaus voi olla liian intiimiä. Pidättäydy kaikenlaisista fyysisistä ja romanttisista suhteista luonasi tai omistamassasi kiinteistössä majoittuvan kanssa.

On aina parempi olla liian varovainen, sillä esimerkiksi kulttuurierot vaikuttavat siihen, miten helppoa tai kohteliasta on sanoa ”ei” majoituksen tarjoajalle. Saattaa olla myös kulttuurisidonnaista, miltä vaikkapa avoimen eroottisen taide voi majoittujasta tuntua ja millaista tunnelmaa se voi luoda. Kulttuuri vaikuttaa myös soveliaaseen pukeutumiseen tai esimerkiksi saunakäyttäytymiseen. Yhteisissä tiloissa onkin hyvä olla mahdollisimman sensitiivinen.

Kaikenlainen pakottaminen, painostaminen, toisen rajojen rikkominen, toisen asemasta hyötyminen, toiseen koskeminen ilman lupaa tai painostuksella saadun myöntävän vastauksen jälkeen on väkivaltaa ja hyväksikäyttöä. Toisen seksityön myyminen, siitä hyötyminen tai sen mahdollistaminen on Suomen lakien vastaista.

Muista, että alle 18-vuotias on aina lapsi ja hän on kansainvälisten linjausten mukaan aina erityisen suojelun alla liittyen myös suostumuksellisiin suhteisiin.

Seksuaaliseen häirintään puuttuminen

Ota matalalla kynnyksellä yhteyttä Kotimajoitusverkoston tukiyhdistykseen, jos huolesi herää jonkun verkostolaisen, majoittajan tai majoittujan toiminnasta tai jos itse et ole varma, mitä tehdä. Voit olla yhteydessä yhteisötyön asiantuntijaamme Evaan (e.kuhlefeldt@kotimajoitusverkosto.fi, 044 239 7049).

Ole suoraan yhteydessä poliisiin, jos todistat selkeään väkivaltaan viittaavaa. Alaikäisen kohdalla tulee olla yhteydessä lastensuojeluun tulee olla yhteydessä, myös epävarmoissa tilanteissa.

Jos huomaat, että sinulla herää romanttisia tai muita kotimajoitukseen kuulumattomia tunteita majoituksen toista osapuolta kohtaan tai toisinpäin, tulee siirto uuteen majapaikkaan järjestää vastaanottokeskuksen tai Kotimajoitusverkoston kautta.

Suomesta turvaa hakevan mahdollisen väkivaltatrauman huomioiminen

Moni Suomeen saapunut turvapaikanhakija on saattanut kotimaassaan tai matkallaan kokea seksuaalisuutta loukkaavaa väkivaltaa. Häneltä on myös saatettu vaatia tai painostaa seksiä vastikkeena esimerkiksi yösijalle tai ruualle. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville myös syrjintä ja painostus on saattanut olla osa arkea heidän kotimaassaan. On ehdottoman tärkeää, ettei turvaa hakevalle koskaan tule olo, että häneltä odotetaan seksuaalisia tekoja kotimajoituksessa.

Traumaattisia asioita kokenut saattaa olla hyvin herkkä: hän saattaa säpsähdellä, olla erityisen varovainen, saada paniikkikohtauksia ja pyrkiä vahvasti miellyttämään muita. Tämä on hyvä huomioida kotimajoitusta miettiessä ja sen aikana. Trauman kokeneen ihmisen muisti ei aina myöskään toimi normaalilla tavalla, mikä saattaa vaikuttaa sekä toimintakykyyn että vaikutelmaan henkilön luotettavuudesta.

Jos luonasi asuva kotimajoittaja kertoo sinulle kokemastaan väkivallasta, voit ohjata häntä seuraavien palveluiden pariin, joista saa tukea väkivallan kokemuksiin:

Vastaanottokeskus, jossa majoittuja kirjoilla

migri.fi/vastaanottokeskukset

SERI-keskukset

thl.fi/fi/web/vakivalta/apua-ja-palveluja/seri-tukikeskus-seksuaalivakivallan-uhreille

Nollalinja

nollalinja.fi

Naisten Linja

naistenlinja.fi/palvelut

Raiskauskriisikeskus Tukinainen

tukinainen.fi

Turvakodit

thl.fi/fi/palvelut-ja-asiointi/valtion-sosiaali-ja-terveydenhuollon-erityispalvelut/turvakotipalvelut/turvakodit/turvakotien-yhteystiedot

Turvakoti Mona

monikanaiset.fi/turvakoti-mona/

Pro-tukipiste kaikille, jotka myyvät seksipalveluita tai toimivat eroottisen alan ammateissa

protukipiste.fi

Kidutettujen keskus

hdl.fi/tukea-ja-toimintaa/maahanmuuttajille/psykotraumatologian-keskus/kidutettujen-kuntoutus/

Mielenterveysseuran monikieliset tukipalvelut
mieli.fi

Helsinki Pride -yhteisö

Tukikeskustelut, palveluohjaus ja vertaistoiminta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluville turvapaikanhakijoille, pakolaistaustaisille ja maahanmuuttajataustaisille
pride.fi/tietoa-tukea/tukea-neuvoa

Suomessa ei ole tällä hetkellä EXIT-palveluja ihmisille, jotka haluaisivat irrottautua tai harkitsevat irrottautumista seksityöstä.